文学欣赏

Gvaailgeangx Gaais Ramx
水的智慧

Ramx	水
Dais ndaelbeangz mal	来于自然
Baiz ximl hozlaez deel ons miz reengz	看似柔软无力
Damxxih deel reengz laaux ndaangl ndoongx	实则强大坚硬
Xez byag deel byag jazxiz	宁静时悄无声息
Xez qyas deel mbenl saangc naamh ndingl	怒吼时震天撼地
Miz ndaix nauz naais gvas	从不言累
Yieh miz nauz xuangs fengz gvas	也不言弃
Ramx	水
Lail dais saanglbeangz bail	流经苍茫大地
Xaxnauz bungz mauxbol daangl ronl	若遇高山阻挡
Xih waangl ronl bail	便绕道而行
Miz guanc jail jaec	不计远近
Miz suangl miz beaz	无怨无悔
Xaxnauz bungz ndonglfaix daangl ronl	如遇山林阻隔
Xih ndoonx dais luangsfaix bail	就穿行其间
Miz guanc ndil bail qyas bail	不计坎坷
Miz ndaix neh daaus langl gvas	不言退缩
Ramx	水
Xezxez dungxlumc	始终如一
Sil jiez dams lail bail	顺流而下
Ras sael mogmons	洗净尘埃
Bos sams ox deel deeuz	冲走污垢
Wois saanglbeangz saelseeus	为世间清爽
Miz geanx miz naais	任劳任怨
Miz riangz buxlaez singl saangldams	不与谁争锋
Yieh miz guanc jacngonz jachamh	也不分昼夜
Rox byaaic bailnac doh doh	前进是唯一信念
Ngonz ndadt	烈日下
Xih xuangs ndaangl byongs soil	尽情挥发
Labt foonx	黑暗里
Xih bangh ndoongs os ndoongs	借光发亮
Ngonz deeml ngonz ndianl deeml ndianl bail	日积月累
Rox lix ngonz	最终
Joonc qyus jiez doh	汇集一处
Bians banz haaih	成就磅礴大海

（布依文·汉文对照 文/译:梁朝文 译审:王正直）

Nas Naengc Geel Heit Xenp Saos Mongl Wap
面朝大海 春暖花开

从明天起,做一个幸福的人	Dal maenl mus qit,weex mungx nyenc kuanp sais
喂马,劈柴,周游世界	Piap max,lav jedl,lamt gonh dees mas menl
从明天起,关心粮食和蔬菜	Dal maenl mus qit,songk longc guans oux mal
我有一所房子,面朝大海,春暖花开	Yaoc lis yil jagc yanc, nas naengc geel heit xenp saos mongl wap
从明天起,和每一个亲人通信	Dal maenl mus qit, nyimp mix mungx nyenc bens tongh senk
告诉他们我的幸福	Lebc jah maoh yaoc lis longc lail
那幸福的闪电告诉我的	Jagc longc lail naih yangh labs hoik lebc dos yaoc jah
我将告诉每一个人	Yaoc dos lebc saip mix yil mungx nyenc
给每一条河每一座山取一个温暖的名字	Daengh mix jiuc nyal mix jagc jenc jiml jagc guanl lail qingk
陌生人,我也为你祝福	Nyenc kgeis wox meel, yaoc buh liaiv nyac lis longc lail
愿你有一个灿烂的前程	Hogc nyac singc nyih wenp yanc
愿你有情人终成眷属	Hogc nyac nyaoh menl guangl lis longc lail
愿你在尘世获得幸福	Hogc nyac daih saemh nyongc nyeeh
我只愿面朝大海,春暖花开	Yaoc dogc hangt nas naengc geel heit,xenp saos mongl wap

（侗文·汉文对照 文:海子 翻译:潘 瑞 译审:潘永荣）

春天

被蜜蜂的小翅膀扇得更远	[illegible]
我喜欢它的歌唱	[illegible]
赞美中隐含祈祷	[illegible]
露珠抖动了一下	[illegible]
第一只蝴蝶飞出来	[illegible]
它替桃花喜欢自己	[illegible]
飞过冬天的鸟站在光斑上	[illegible]
它干了的羽毛里	[illegible]
身体还是湿的呢	[illegible]
我凝望了一冬的	[illegible]
那片黄叶	[illegible]
从春天的和声中	[illegible]
脱离出来	[illegible]
它在低处	[illegible]
向上祝福	[illegible]

（彝文·汉文对照 文:娜夜 翻译:李超萍 译审:罗德显）

Maof Zeef Dongb Tongf Zid Hsongt Pangb Ud
毛泽东同志赠寒衣

1934年12月中下旬,中央红军战略转移至黔东南苗岭山区。当红军经过剑河县柳川镇中都村时,看到一位六十多岁的苗族老妪。她牵着一个小男孩,身穿破烂单衣,倒在路边,在寒风中冻得瑟瑟发抖。许多热心的红军战士围过去嘘寒问暖。这时,毛泽东同志走过来问发生了什么事情。有战士回答说:“听这位老人家说,她家秋收所得的粮食,全被地主强占去了,她的儿子又被国民党抓去当了兵,丢下一家子没法活下去了,只好和儿媳分头四处讨饭为生。今天因为天气太冷,从早晨到现在都还没有讨到一点东西,她和孙子一口饭也没有吃上,就饿倒在这里了。”

毛泽东同志听后,当即安排人从本来就稀缺的干粮中挤出一些给祖孙俩吃,还从自己身上脱下一件毛线衣,从行李中取出一条布被单,又叫警卫员拿过两条装满白米的干粮袋,一并送给祖孙俩。祖孙俩吃了点干粮,老妪便挣扎着坐起来,两手合在胸前连连作揖,热泪盈眶地对毛泽东同志和红军战士说:“救命恩人呀,我该怎样感谢你们才好!”她抹了抹眼泪,久久凝视着慈祥伟岸的毛泽东同志,随即对她的孙子说:“赶快给我们的救命恩人磕头!”小孙子立马就要给毛泽东同志磕头,却被拦住了。他弯下腰捧起孩子黄瘦的小脸,端详了好一阵,然后蹲下亲切地对老妪说:“老人家,不用谢。我们是红军,是劳苦人民自己的军队。”说完,毛泽东同志亲手将老妪扶起来,并用她拄着走路的竹棍把米袋穿在中间,让老妪和她的小孙子抬着回家。老妪边走边回头,连声念叨着“红军,红军”。

Hniut 1934 hlat niangx bangf dangl ghangb, zongb yangb bangf dol yongx nongt yax mongl jox fangb Hmub. Dol yongx hangb fat Ghab Dongb Gud Ngul bangf laib vangl Zongb Dub, ngit buf ib dail diut juf not hniut bangf dail Hmub bangf wuk lul, jil bil gangf ib dail jib daib dial, ghab jid nangl jus pangb ud nais, gos niangb ghab but gid, seil gid kib dob dob. Dol yongx vut hvib xens dax mongl nais nenx dol. Xangf id, Maof Zeef Dongb Tongf Zid hangb dax lol nais at deis yangx. Maix dail yongx dab hot: " Hnangd dail wuk lul nongd hot, nenx zaid dongd hvent hxub dot bangf ghab hsab, sal zof did zux luf mongl yangx, nenx bangf dail daib saix zof Gof Minf Dangx vil mongl ait yongx mongl yangx, leif ib zaid naix ax maix ghab jit ves yel, ghax maix jus sul dail daib bangf niangb tat was hangb nangl hangb jes dlak gad nongx.Hnaib nongd pans laib ghab waix sel bongt wat, diongb dat leit xangf nongd seix ax dlak dot ib had gad nongx, nenx sul dail hlangb ib lot gad bab ax dot nongx, ghax houb gos dab diot hangd nongd yangx. "

Maof Zeef Dongb Tongf Zid hnangd yangx, ghax gangt git dliux dol nongx dol houl baib ob wuk hlangb nongx, bend senk ax maix not xus seix hul, Maof Zeef Dongb Tongf Zid gangl nenx jox jid tad ib pangb ud hnent, gangl laib git gid niangs qeb ib liul ghab lik bangk jangs dab, dail gol Jenx Weid Weef qeb lol ob daif jangs bid bid bangf hsaid, sail baib ob wuk hlangb. Ob vuk hlangb nongx jangx yangx, vuk lul fal sail niangb dab, ob jil bil ghud niangb ghab jid gid dengx bod fhut, dlod eb mais gul diul daos Maof Zeef Dongb Tongf Zid sul dol yongx hot: " Dios mongx dliuk wil af, wil ed at deis bod hfut mongx juf vut! " Nenx hxangt jangx eb mais, lax lax ngit dail vut hvib fangd mais bangf dail Maof Zeef Dongb Tongf Zid, gol dail hlangb hot: " Gangt git lod jus bod hfut dliuk bib bangf dol naix nongd! " Dail ghab daib hlangb ghax ed lod jus diot Maof Zeef Dongb Tongf Zid yel, qeed zof Maof Zeef Dongb Tongf Zid dliof hxud waix. Maof Zeef Dongb Tongf Zid ghongl diub senk jib daib laib mangl mais fangx gox fangx yif, ngit ib hxot xend xend, diangd lol niex niel gid gid sul dail wuk lul hot: " Wuk, ax gid bod hfut, bib dios dol yongx, bib dios naix ait gheb nongf bangf dol yongx. " Mat jangx Maof Zeef Dongb Tongf Zid dliangx bil dliof dail wuk lul hxud waix lol, dail dad ob daf ghab hsaid fix diot diangb det nis dab bangf ghab diongb, hot dail wuk lul sul nenx bangf dail hlangb gid mongl zaid. Wuk lul bil hangb bil diangd mais ngit, laib lob bil yil hot: " Dios dol yongx, dios dol yongx " .

【苗文(中部方言)·汉文对照 选自《红军在贵州的民族团结故事》;翻译:邰剑蓝 译审:张成】

民族团结故事
苗文(中部方言)·汉文对照

Ab Maod Dob Lek Lol Ndrual
阿卯朵的传说

Nyaob Yunx Guif gaob yuanx lek houd drongb, muax ib lob bloub shangb doub yaos drongb lek raol Hmongb, nbit uat Ab Maod Dob.Lob raol nad muax Shuad、Hmongb、Yid dex cuat zhangd haid nens nad, nil nbaox suk shout drongb lek mit dlex ndul nghel lol uat dol naf dlex, ib ged rod rol blangl deb ndrangl nad.

Ab Maod Dob lek Hmongb zeux jaos nblex nblouf,Shuad zeux ndok ndoub, Yid zeux uat jeud nzhab. Cuat xongt shout dangl ghongb longt, lob raol nad doub yat uat " tuanx jex jaix nyongs " , cuat lob raol lek haid nens doub muab nyal lek rongt zox jit, ib ged soud dleul naox jaix nyongs.Had gas, ib ndas naf nangs dluat dangt, uat lob raol nad zal ral. . . . . .

Touk yaos ib hmaot nangs sob nangs juat, naf dlex xeut dout hend dout angd luax tab baob reb duax shout drongb ndul nghel lol, chongb bual lob raol nad lek ged tab hluab, lax deb drous chongb bual del, nyox nenl lal drous chongb mol leuf. Nuaf dout dex nad, lob raol nad lek hluak dob hluak ncaik lob shab huangb hend, dout haik: " Bib yuad uat jangl uat nid? Ghongb longt zhit muax del, ged lal dot leuf ! "

Touk nad, Hmongb lek dol zux loul Ab Gongb muab jux ndris del ndris sheud lol, naf shuab haik das : " Ab Maod Dob lek dob gid, mix hax njot dout bib lob raol lek nbit mangk? Duaf cix shik bangb shik hlob, tuanx jex dred bangx zhit zeux drous ndas nangs nad hef nchait. "

Hmongb hluak dob Ab Yongd xik dout lob raol nad dex hluak dob mol shout drongb nzol xongb nzol ndongt, zaox uat zhed lek zox jit lol uat hluab; Shuad lek mit ncaik Xiuf Lanx hot dout nbaox ncaik nax hmaot cout sod ndok ndoub, bangb dex nenb nzid dab nzid chaot, Yid lek yeuf loul Ab Box jaox dex nenb uat jeud nzhab, muab jeud nzhab drout duaf cix hout, jat duaf cix lob jed zhit naot, lob jed muax ros.

Cuat zhangd haid nens gaox uat zhangd id god uat zhangd nad, zhit faib gaox tab god. Shuad lek hluak dob bangb Hmongb lek ab bos uat zhed, Yid lek mit ncaik khat Hmongb lek mit nyuas hot ngoux, duaf cix uat nof, douf suk lot lol das: " Ib yif muax bloub nof, bloub shangb duax shik bangb. "

Ged zhenf xeub dlout lek touk. Ab Yongd gud ndongt ghous mol drous ndouk shangb leuf, Xiuf Lanx zhaot pluad ndok, muab Shuad lek guab bangb nil kot. Ab Box duad ib ndif jeud nzhab shod sheud, jat nil lob jed shod.

Duaf cix gongf del shid ros, Ab Maod Dob raol daof ghangb nad daol lol lob raol chab nad dif ib lob " tuanx jex jaix nyongs " , Hmongb lek bangx ghenx, Shuad lek shib zid wud, Yid lek ngoux shuab, cuat zhangd xeut uat ib rangx tuanx jex lek ngoux xot. Ab Gongb sheud nyaob naf gil ndruab ndrangb, zhangt hlaot jeud kaob haik das: " Hnob nad, bib,yaos Ab Maod Dob lek mit dob mit ncaik! Jat bib njot dout, zhos yuad duaf cix nzhux uat ib del, gongf ib lob shab, jat Ab Maod Dob dred bangx nad cab nax buat xongt deus vaos. "

Daof ghangb, Ab Maod Dob lek " tuanx jex jaix nyongs " ndout leuf ib dol gangb ged: cuat xongt shout dangl ghongb longt, duaf cix yuad ib ged jaos ib dol " ndongt hof shab " , muab " shab hof shab,del jangb del " keuk lol Hmongb、lol Shuad、lol Yid keux nyaob shout ndongt. Ndas naf dlex nangs nad, lal yaos lob raol nad daof ghangb dex dob dex gid shik bad lek douf dlangb, yuad drout haik dob gid boub: " Zhit guangd muax lab zhit ab dleut, zhos yuad duaf cix nzhux uat ib del, douf zhit muax lab zhit uat zhit doul lek nof. "

在云贵高原的深山里,有一个被群山环抱的村寨,名叫“阿卯朵”(意为“团结之花”)。寨子里住着汉族、苗族、布依族等多个民族的乡亲,他们像山间的溪流汇聚成河,共同守护着这片土地。

阿卯朵寨的苗族人擅长种植糯米,汉族人精通纺织技艺,布依族人则擅长酿造米酒。每年秋收后,寨子都要举办“团结节”,各族乡亲拿出自己的绝活,共同庆祝丰收。然而,一场突如其来的山洪打破了往日的宁静……

那是一个暴雨倾盆的夜晚,山洪裹挟着泥石流冲毁了寨子的道路和桥梁,田地被淹没,牲畜被冲走。面对灾难,寨子里的年轻人一度陷入恐慌:“我们该怎么办?粮食没了,路也断了!”

这时,寨老(苗族长老)阿公拄着拐杖站了出来,用浑厚的声音说道:“阿卯朵的子孙们,还记得我们寨子的名字吗?‘团结之花’从不会在风雨中凋零!”

苗族青年阿勇带着寨子里的汉子们上山砍竹子、伐木材,用传统的“吊脚楼”建筑技艺搭建临时桥梁;汉族姑娘秀兰组织妇女们连夜纺线织布,为受灾的乡亲缝制衣物;布依族老人阿伯则带领年轻人酿造米酒,用酒香驱散寒意,鼓舞士气。

不同民族的乡亲们分工协作,不分彼此。汉族小伙子帮苗族阿婆修缮房屋,布依族姑娘教苗族孩子唱山歌,大家用行动诠释着“一方有难,八方支援”。

就在道路即将修通时,阿勇在搬运木材时不慎摔伤。秀兰立刻放下手中的纺车,用汉族的草药为他包扎伤口;阿伯则端来一碗热腾腾的米酒,为他驱寒暖身。

在各族乡亲的共同努力下,阿卯朵寨终于迎来了重建后的第一个“团结节”。寨子里张灯结彩,苗族的芦笙舞、汉族的舞狮、布依族的八音坐唱交织成一曲团结的赞歌。阿公站在广场中央,举起酒碗说道:“今天,我们都是阿卯朵的儿女!让我们记住,只有团结一心,才能让阿卯朵的花永远盛开!”

从此,阿卯朵寨的“团结节”多了一个传统:每年丰收后,各族乡亲要共同种下一棵“团结树”,用苗语、汉语、布依语在树干上刻下“心连心,手牵手”的誓言。而那场山洪,也成了寨子里代代相传的故事,提醒着后人:无论风雨多大,只要团结一心,就没有过不去的坎。

【苗文(西部方言)·汉文对照 收集、整理、翻译:杨富蓉 译审:罗兴贵】

故事新编
苗文(西部方言)·汉文对照